

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien huippukokous 2017

Itä- ja Pohjois-Suomen huippukokouksen kannanotto

Maakunnissa hyvä valmius sote- ja maakuntauudistuksen toimeenpanoon

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat ovat edenneet sote- ja maakuntauudistuksen esivalmistelussa hyvään tahtiin. Tähän saakka valmistelua on tehty laajalti kuntien rahoilla, mikä ei ole kestävä ratkaisu. Sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun otettu jatkoaika aiheuttaa maakunnille merkittävää taloudellista lisärasitusta, joka valtion on otettava jatkossakin huomioon.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa on hyvä valmius viedä uudistusta eteenpäin. Maakuntien omaehtoisen jatkovalmistelun kannalta oleellisinta on rahoituksen lisäksi selkeät askelmerkit ja aikataulutukset, jotka koskevat muun muassa lainsäädännön voimaantuloa, valmistelun keskeisiä vaiheita sekä mahdollisten valinnanvapauspilottien jatkoa.

Myös ICT järjestelmä sekä henkilöstökysymykset ja näihin liittyvät prosessit vaativat merkittäviä taloudellisia ja ajallisia panostuksia sekä mittavaa selvitystyötä maakunnissa. Lisäaika antaa mahdollisuuden talouden sekä maakuntien välisten yhteistyöprosessien simulointiin, kunhan simuloinnin resursointi on riittävällä tasolla. Maakuntien määrään tai muihin uudistuksen perustavaa laatua oleviin kysymyksiin ei ole syytä palata, vaan työtä on päästävä jatkamaan mahdollisimman tarkoin ja ennakoitavissa olevin tiedoin.

Uudistukseen suhtaudutaan Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa myönteisesti. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat ovat valmiita toteuttamaan uudistuksen määrätietoisesti sovitussa aikataulussa.

Maakunnille aito päätöksenteko- ja sopimusvapaus

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat korostavat uusien maakuntien itsehallinnollisuuden ja sopimusvapauden merkitystä. Jokaisella maakunnalla tulee uudistuksen myötä olla itsenäinen päätösvalta tehtävissä, joissa maakuntien kesken sopimalla muodostetaan laajempia yhteistyöalueita. Sopimusvapautta ei pidä rajoittaa tarkentavalla lainsäädännöllä ja siirtää siten vastuuta ja valtaa pois maakuntien omista päätöksentekoprosesseista. Monissa laajemmissa kokonaisuuksissa kuten liikenneasioiden järjestämisessä, maakuntien välille syntyy luonnostaan intressi keskinäiselle sopimiselle taloudellisten tai henkilöresurssien niukkuudesta johtuen ilman että siitä säädetään erikseen sitovasti.

Lainsäädännössä on riittävän selkeästi kuvattava sopimusvapauden perusteet. Kunkin maakunnan tulee olla toimivaltainen alueellinen viranomaisena niissä asioissa, jotka ovat maakuntien tehtäviä. Millekään maakunnalle ei saa jäädä pelkkä maksajan rooli, kun päätöksenteko tapahtuu laajemmissa kokonaisuuksissa.

Maakuntien yleiskatteellisen rahan ja omarahoituksen käyttöä ei saa lainsäädännöllä rajoittaa, kun se kohdistuu maakunnille kuuluviin tehtäviin. Tästä esimerkkinä toimii maantielain luonnoksen kirjaus, joka rajoittaa yleiskatteisen rahan käyttämistä liikenteen hankkeisiin tai suunnitteluun maakunnan omalla päätöksellä.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien huippukokous 2017

Viimekädessä päätösvalta sopimuksista ja niiden sisällöistä on oltava maakunnilla itsellään. Yleiskatteisen rahan käyttäminen maakunnille kuuluviin tehtäviin on oltava kaikilta osin maakunnan itse päätettävissä.

Suomen tavoiteltava parempaa saantoa EU:n koheesipolitiikassa

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat ovat erittäin huolissaan koheesipolitiikan linjausten valmistelusta Suomessa. Valtioneuvoston kanslia (VNK) toimitti keväällä eduskunnalle muistionsa ”Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021-”. Valtioneuvoston valmistelun lähtökohtana on, että Suomen nettomaksuasema ei saa heikentyä, mikä on myös hallitusohjelman sinänsä perusteltu kirjaus.

Valtioneuvoston kanslia muistiossa esitetty kehityspolku Suomen nettomaksuaseman lieventämiseksi on Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien mielestä näköalaton ja unohtaa sisällölliset tarpeet EU:n koheesiorahoituksen kohdentamiseksi Suomeen. VNK:n muistiossa linjataan tavoitteeksi unionin kokonaisbudjetin pienentäminen Brexit-ratkaisun myötä ja myös koheesiorahoituksen osuuden alentaminen. Näiden seurauksena olisi Suomen koheesiorahoitussuunnan automaattinen aleneminen. Lisäksi Suomi olisi tukemassa uusien kustannuserien – kuten maahanmuutto ja puolustusyhteistyö - sisällyttämistä EU-budjettiin, osin koheesipolitiikan sisälle.

Suomen maakunnat ovat aktiivisesti tuoneet esiin näkemyksiään Suomen EU-politiikan linjauksista, joihin on sisällytetty selkeä tarve jatkaa EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa. Eduskunnan talousvaliokunta on myös lausunnossaan VNK:n muistiosta edellyttänyt Suomelta kunnianhimoisempaa koheesipolitiikkaa ja korkeamman rahoitussuunnan asettamista neuvottelutavoitteeksi.

Itä- ja Pohjois-Suomen huippukokous haluaa korostaa Suomen neuvottelutavoitteiden valmistelussa seuraavaa:

1. Koheesipolitiikka on EU:n keskeinen taloudellisen kasvun instrumentti. VNK:n muistioon sisältyvä vaatimus EU:n koheesiovarojen supistamisesta olisi ristiriidassa hallitusohjelman EU-tavoitteiden ja hallituksen kasvutavoitteiden kanssa. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat muistuttavat, että leikkaukset kohdistuisivat Suomessa raskaimmin Itä- ja Pohjois-Suomeen, jonka erityishaasteisiin EU on koheesiorahoitusta painottanut ja jota Suomen hallitus tulevan kauden koheesiotavoitteissaan edelleen painottaa.

Maakunnat korostavat, että Suomen nettomaksuasemaa voidaan ja pitää parantaa Suomen saantoa kasvattamalla, ei vain EU-budjettia leikkaamalla. Suomen tulee asettaa neuvottelutavoitteensa siten, että Suomessa maakuntien rakennerahastorahoituksen saanto ei ainakaan alene nykyisestä.

Maakunnat kannattavat edelleen koheesipolitiikan ulottamista EU:n kaikille alueille. Tämä edellyttää EU:lta vahvaa ja aluelähtöistä koheesipolitiikkaa.

2. VNK:n muistion linjaukset koheesipolitiikan uudistamisesta talouskasvua ja työllisyyttä tukevaan suuntaan, koheesiomaiden perinteisten infrahankkeiden vähentäminen, sääntelyn ja hallinnollisen taakan keventäminen nettomaksajamaissa sekä omarahoitusosuuden kasvattaminen ovat hyviä tavoitteita.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien huippukokous 2017

Maakuntien mielestä uudistukset tulee kuitenkin kirjata niin, että viesti on yksiselitteinen ja selkeä: rahoituksen saannon painopistettä tulee siirtää suurimmilta nettosaajilta nettomaksajamaiden suuntaan, omarahoitussuutusta tulee kasvattaa korkeimman tukitason koheesiomaissa, ja hallinnollista taakkaa tulee keventää asiansa hyvin hoitavissa jäsenmaissa. Kun Suomi tavoittelee EU-budjetin alentamista Brexitin seurauksena, tämä tulee kytkeä em. tavalla toteutettavaan EU:n budjettirakenteen uudistukseen sekä yksittäisille jäsenmaille myönnettyjen jäsenmaksualennusten purkamiseen.

3. VNK:n muistiossa todetaan Suomen syrjäinen sijainti, harva asutus ja pitkät etäisyydet, ja tavoitteeksi asetetaan Itä- ja Pohjois-Suomelle erittäin tärkeän pohjoisen harvan asutuksen tuen jatkaminen.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat korostavat, että kun pohjoisten alueiden geopoliittinen ja taloudellinen merkitys Euroopassa kasvaa, koheesiopolitiikkaa tulee fokusoida entistä vahvemmin tukemaan pohjoisten alueiden kehityspotentiaalin hyödyntämistä ja EU:n sisäisen ja ulkoisen saavutettavuuden parantamista.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat teettivät yhdessä Pohjois-Ruotsin ja Pohjois-Norjan alueiden kanssa OECD:llä tutkimuksen Euroopan pohjoisten alueiden kehityspotentiaalista ja -haasteista. Maaliskuussa 2017 julkaistu tutkimus korostaa mm. luonnonvarojen, luontoarvojen, arktisuuden, osaamisen, toimivien rakenteiden ja Venäjä-yhteistyön tarjoamaa kehityspotentiaalia. OECD toteaa koheesiopolitiikan keinojen, kuten älykkään erikoistumisen, sopivan juuri tämän kaltaisille alueille, joilla se myös tuottaa parhaiten tuloksia. Erityisen merkittäväksi koheesiopolitiikan keinojen kohdentamisen harvaan asutuille alueille tekee se, että kotimainen innovaatorahoitus keskittyy entistä selvemmin pääkaupunkiseudulle ja muille suurimmille keskusseuduille.

Sekä OECD tutkimuksessaan että EU-komissio linjauksissaan korostavat EU:n koheesiorahoituksen kytkemistä kansalliseen aluekehittämiseen, jotta rahoituksen vaikuttavuus paranee. EU edellyttää jäsenmailta myös rakenteellisia muutoksia mm. hallinnon tehostamiseksi. Maakunnat esittävät, että Suomen EU-politiikan linjauksissa huomioidaan vahvasti maakuntauudistus, joka mahdollistaa EU-rahoituksen vahvemman kytkennän aluelähtöiseen kehittämiseen sekä eri rahastojen ja kansallisten toimien integroidun toimeenpanon maakunnassa.

4. VNK:n raportissa tuodaan esille Suomen tavoite ulko- ja sisärajayhteistyön vahvistamisesta. Tavoite on tärkeä Suomelle, jolla on EU:n pisin ulkoraja Venäjän kanssa. Venäjän kauppa on kääntynyt kasvuun ruplan kurssin ja Ukrainan kriisistä seuranneiden talouspakotteiden aiheuttaman laskun jälkeen. Venäjällä on Suomen rajamaakuntien kehitykseen aina merkittäviä taloudellisia, kulttuurisia ja sosiaalisia vaikutuksia, ja maakuntien toteuttaman rajayhteistyön ja arktisen ulottuvuuden tulee näkyä vahvasti tulevassa koheesiopolitiikassa.
5. Suomi on tukenut uusien kustannuserien, kuten maahanmuuton ja puolustusyhteistyön, sisällyttämistä EU-budjettiin. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat eivät kannata maahanmuuton lisäkustannusten esittämistä kirjattavaksi koheesiopolitiikan sisälle.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien huippukokous 2017

Maakuntien mielestä EU:n tulee edistää maahanmuuttoa (pakolaiset) liittyviä tavoitteita asettamalla ehdollisuuksia EU:n talousarviovarojen myöntämiseen niille jäsenmaille, jotka eivät riittävästi toteuta unionin yhteisiä linjauksia. Maahanmuuttokysymyksiä ja pakolaisongelmaa ei saa nostaa koheesiopolitiikan allokaatiokriteeriksi. Koheesiorahaa ei myöskään tulisi suunnata kuin ääritapauksissa äkillisiin tarpeisiin laittoman maahanmuuton hoitamiseen.

HYVÄKSYTTY ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN HUIPPUKOKOUKSESSA MIKKELISSÄ 1.9.2017

Etelä-Savo

Pohjois-Savo

Pohjois-Karjala

Etelä-Karjala

Lappi

Kainuu

Pohjois-Pohjanmaa

Keski-Pohjanmaa